

AB

1777

1.) See in am. No 2318

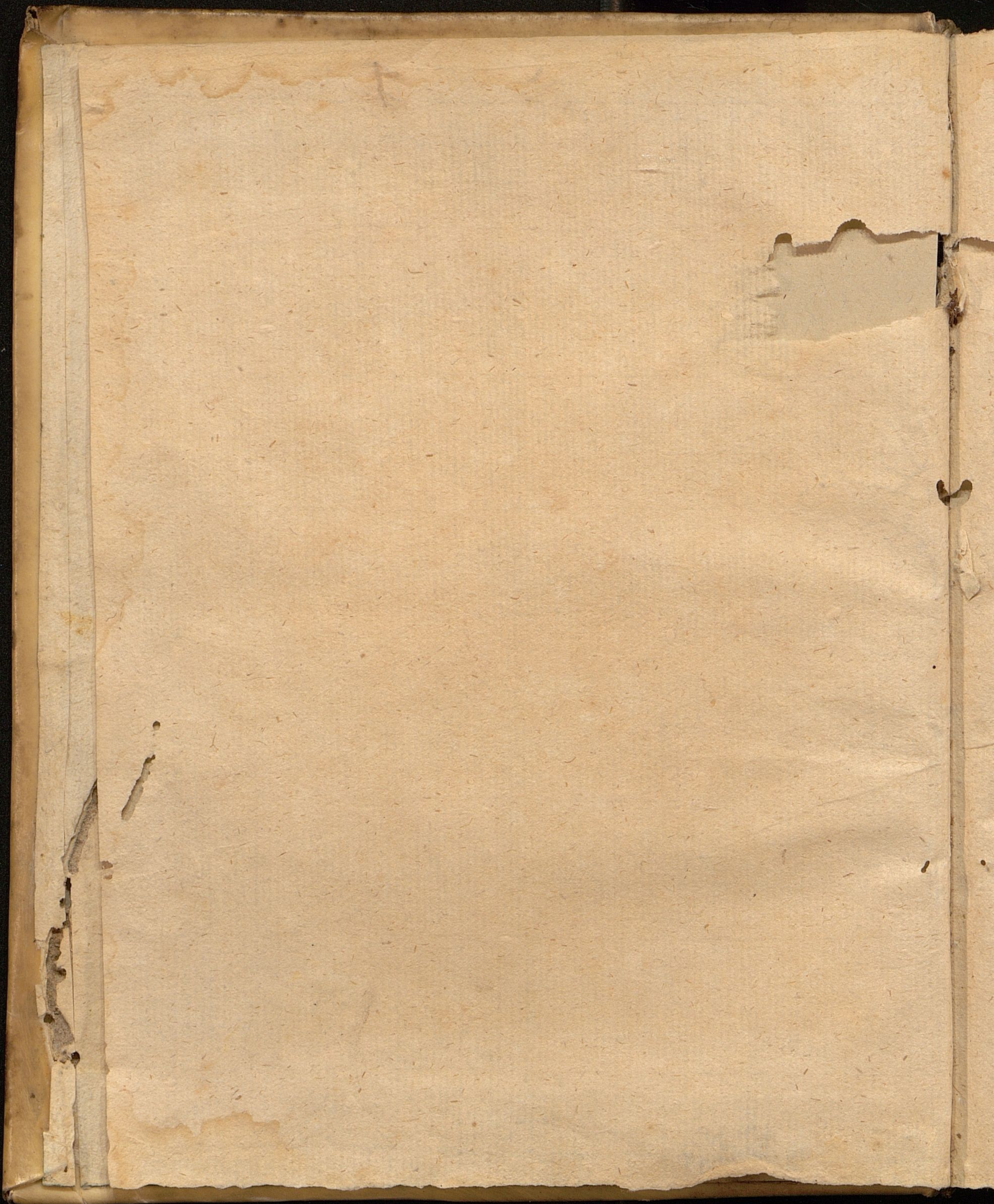
2.) oo Km

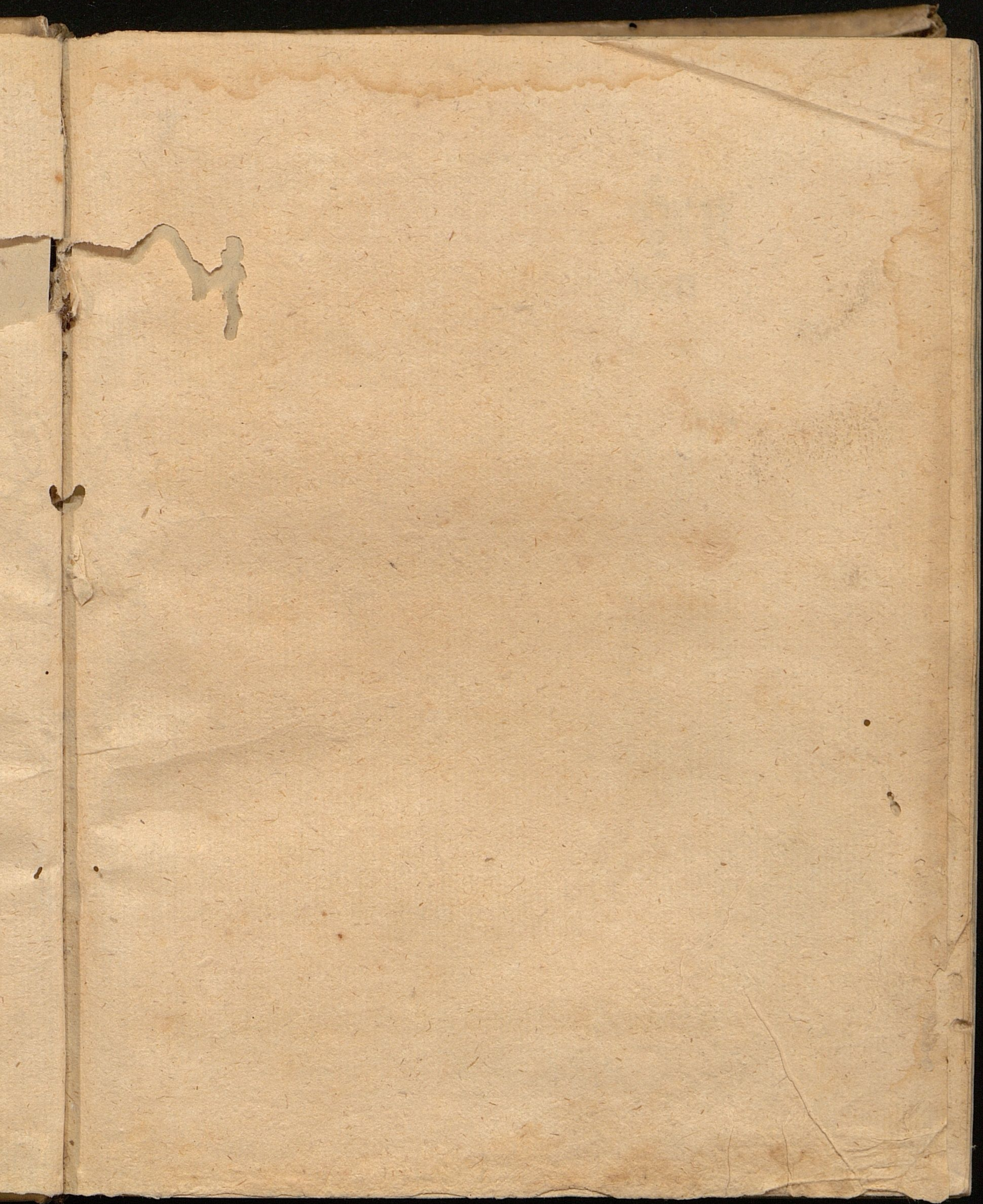
F 12
Gm

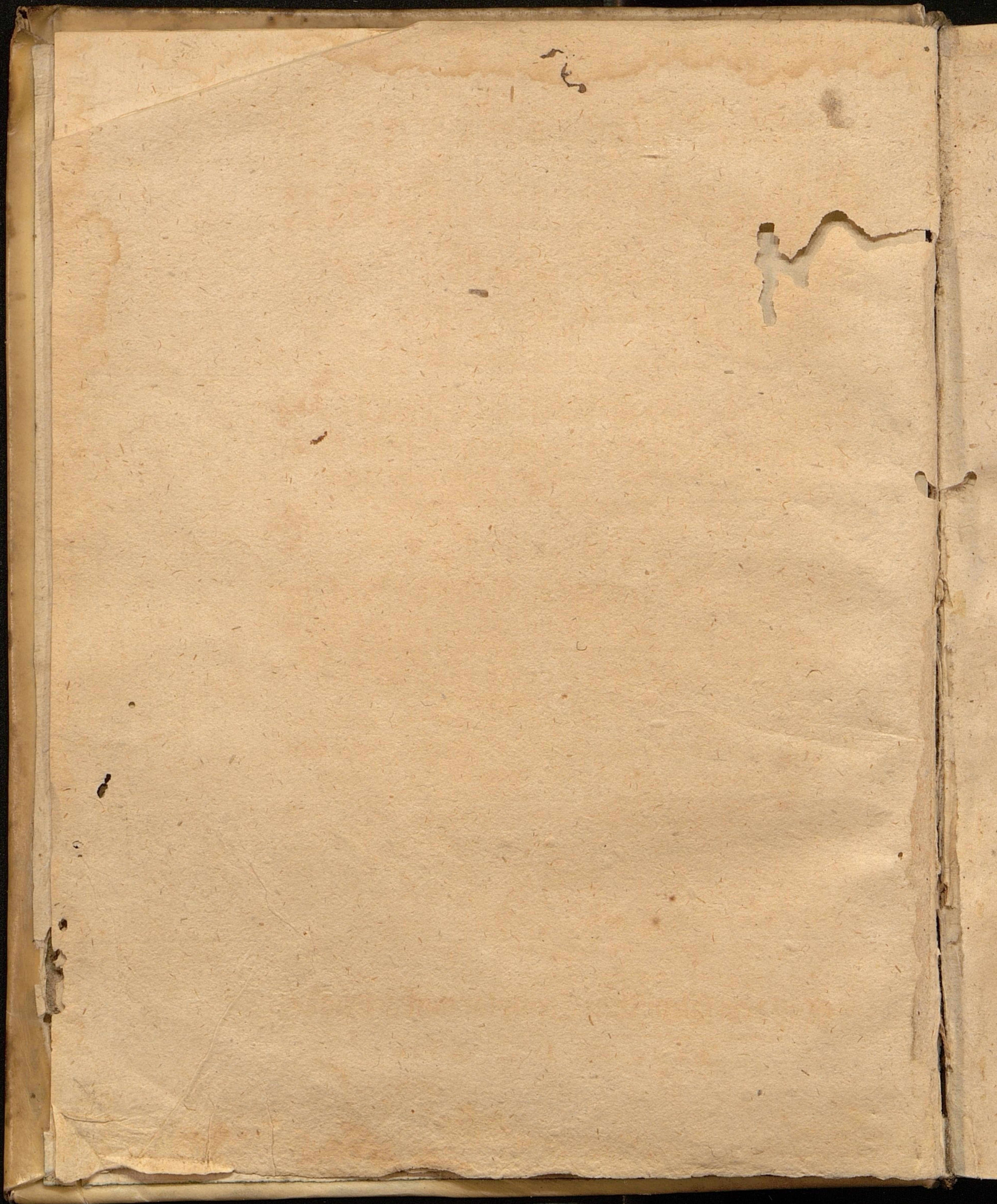
٤٥٠

٢

7
M A R C U S

A N T O N I U S D E
D O M I N I S A R C H I - E P I S .

C O P U S S P A L A T E N S I S , S U Æ

P R O F E C T I O N I S C O N .

S I L I U M E X P O N I T .

MARCUS ANTONIUS
DE DOMINIS, ARCHIE-
PISCOPUS SPALATEN-
SIS, SUAE PROFECTIONIS
CONSILIUM EXPONIT.

Es subitus, ac inopinatus, reliquis omni-
bus, hic meus discessus; mihi tamen diutino, ultra
decennium, consilio discussus, exquisitaque delibe-
ratione maturatus, aliquam passim, apud nostros, mo-
veat admirationem; & apud rei ignaros, effectus ma-
los, mea culpa, si sileam, pariat; meæ non præcipitis, sed optimè
consideratæ profectiois consilium, opportuna præoccupatione,
fuit omnino exponendum.

Prævideo sanè, non defuturos obtrectatores plurimos, quⁱ
ex hac mea profectioe, maledicendi, meque calumniis de more
imperendi, sint ansam arrepturi; id tamen, coram Deo fateor,
me non nimium angit, sollicitatque: Mihi enim, cum Paulo,
pro minimo est ut ab hominibus judicer. Sim stultus propter
Christum, sim ignobilis, cædar colaphis, maledicar, persecutio-
nes patiar, blasphemar, purgamentum Mundi, & peripsema, imo
& anathema fiam, dummodo Christo Domino satisfaciam, & fra-
tribus meis in Christi Ministerio prosim, debeo penitus contem-
nere. Nam gloria nostra est, testimonium conscientia nostræ:
quod in simplicitate cordis, & sinceritate Dei; & non in sapientia

carnali, sed in gratia Dei, locum mutem. Meum profecto est exhibere me ipsum, sicut Dei ministrum, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam: Non enim me, neque mea quaero, sed quae sunt Jesu Christi. Angit me potius, ac sollicitat, si obrectationibus, & calumniis obviam non prodiero, facile futurum, ut, non exiguus fortasse, bonae aedificationis fructus, in piis multorum animis, quem ex meis consiliis capere possint, impediatur: multique, loco aedificationis, ex injustis, quas audituri sint, calumniis, meorum consiliorum ignari, in scandalum aliquod, mei causa, imprudenter prolabantur. His ego ut consulam potissimum, perfectionis meae consilia aperio, eaq; reddo omnibus manifesta,

Meam hanc, in loci mutatione, Divinam esse vocationem, non humanam, nullo modo aut possum, aut debeo ambigere. Scio non omni Spiritui facile esse credendum, sed probandos esse spiritus, si ex Deo sint, ut praclare monet, dilectus Christi Discipulus Joannes: In his ego probationibus, praeter frequentem integri, ut dixi, decennii, quem à Christo didici, ad Patrem luminum, accessum, illud mihi (in quo Deum, & meam conscientiam, testes advoco) est certissimum, ad meas aures nullas unquam hominis ullius, cujuscunque generis suasiones, pervenisse; invitatores nullos unquam habui, nullos suasores, nullius penitus in hoc sum unquam usus consiliis, cum nemine mortalium rem contuli. Sed neque ex libris, Romanae doctrinae adversantibus, me mea consilia haussisse, quis suspicetur: Deum enim testor, me ab illis libris, quos Romana diligentia proscripsit, vehementer abhorruisse. Quos profecto, si ullus alius Romanae Curiae addictus Praelatus, est detestatus, ego sane, vanis à puero conceptis terroribus, detestatus sum supra modum. Quanquam ne puerulus quidem jam sum, cui sexagenario propemodum, absque rationum momentis, persuadeat quisque, quod libuerit. Animi mei ego imperus & cogitationes, aliis regulis non sum unquam moderatus, nisi iis, quas toti Ecclesiae sanctae, Sanctus Spiritus, in sacris praescripsit literis, quarumque ductu, Orthodoxi sancti Patres, in Ecclesia Catholica celeberrimi, & quos
illa

5
illa semper est plurimum venerata, fideles Christi instruxerunt. Qui tandem soli Sancti Patres, præter internas Spiritus Sancti motiones, consilii hujus mei, amplissimi fuerunt autores. Cur ergo spiritus nequam opus suspicer? A qua me illud præterea suspicione liberat, quod coram Deo, qui corda & renes scrutatur, me, in mea deliberatione, sciam nunquam mentem ad humana & temporalia consilia direxisse. Non ad dignitates Ecclesiasticas, quæ meam decere videbantur conditionem: Jam enim eram Episcopus, nec infimus, sed in patria Provincia supremus: Spalatensis nimirum, hoc est alias Salonitanus Archiepiscopus, duorum Regnorum, Dalmatiæ, & Croatiæ, Primas: tantæ in nostris Provinciis & Ecclesiis existimationis, quantæ (nec erubescam verum fateri) quivis alius. Quod si etiam Romanæ mihi dignitates arrisissent, ad eas quoque mihi aditus semper patuit satis amplus. Mores tamen Romanæ Curia, mihi nihil probati, ut illam perpetuo abhorrerem, effecerunt. Et nihilominus Romana sedes, in gravioribus etiam publicis negotiis, mea usa est opera, apud Cæsarem, & Archiduces. Brevia Pontificia, literæ Cæsareæ, & Archiducæ, quas penes me seruo, rem satis testantur. Non exigua quoque mea apud Serenissimam Remp. Venetam merita, illius mihi, quæ naturalis meus Princeps est, gratiam paratam exhibuerunt. Unde melioris fortunæ beneficium mihi sperare licuit, & expectare, si majoris amplitudinis aviditas me tenuisset. Non ad commoda temporalia, quæ mihi sanè tanta suppetebant, quanta moderato animo, qualem me semper habuisse, Divinæ gratiæ tribuo, satis superque fuerunt. In hac verò mea loci mutatione, & dignitatum, & opum detrimenta, amplector lubens, quia ut dixi, non quæ mea, sed quæ Jesu Christi sunt, quæro. Non igitur humana ulla consilia, non effrænis ulla affectio, non necessitas temporalis, non eventus, non casus ullus acerbus, qui transversos homines solet agere, me ut discederem compulerunt: Sed quid illud fuerit, sine furo & fallaciis, dicam ingenuè.

Ego sane à puero, in sacris studiis, juxta doctrinam communem Scholasticorum, & juxta placita Romanæ sedis, in Societate Jesu, majori ex parte, sum enutritus. Pro quibus mihi Romanis

A 3

pro-

propriis placitis, autoritate potius quam ratione, cum vera intellectu captivitate, impressis, atque penitus in animum infixis, mori etiam fui diu paratissimus. Piaculum enim ducebam, circa illa, vel minimam admittere mentis, & cogitationum, nedum assertionis, ambiguitatem: religioneque communi obstrictus, si vel cogitatio adversus illa interdum obreperet, aut sacra lectio dubium suggereret; vim mihi ipsi, ut sit in rebus fidei, semper inferendam putavi; & alio mentem, cogitationemque divertebam; ne adversus fidei certa mihi putata dogmata, (pro talibus enim nobis pueris venduntur) vel leve dubium admitterem. Fateor igniculos me perpetuò interni spiritus sensisse; quibus tamen resistebam; acquiescere verò nunquam plenè potui, neque vehementi suspitione, quæ me perpetuo, postquam in sacris Theologiae studiis adolevi, anxium habuit, penitus me liberare. Quam mihi suspitionem augebat, tam exacta, tamque rigorosa, & domestica, & Romana diligentia, qua cavere oculatissime perspiciebam, ne libri Romanæ doctrinæ contrarii, à quoquam nostrum teneantur, vel perlegantur: Vulgo enim eos merito prohiberi censebam; ne vulgares homines, iudicio, & discretionem destituti, falsitatis imbibendæ periculis exponantur: Quod vero studiosis, & optimè erga Catholicam fidem affectis, & sana doctrina polentibus, penitus auferrentur, suspitione rem non carere, ut ratio merito dicat, semper sum arbitratus. Cum præsertim, etiam post peracta plenè Theologica studia; post assumptos gradus in Theologia; post promotionem etiam ad Episcopatus, copiam nobis talium librorum fieri, nullo modo, Romana Curia patiatur. Crescebat suspicio, quod magistri ipsi & professores, in tractandis publicè, sive voce, sive scripto, controversiis; omnino velint fidem sibi adhiberi; adversariorum dicta, & sententias, illas esse, quas ipsi referunt: auditoribus verò nullo pacto, excommunicationis injecto terrore, ut legant ipsa adversariorum scripta, permittatur: In quibus abscondendis, supprimendis, perdendis, adeo laboratur, ut hoc ipso latere aliquid in illis liceat suspicari, cui convellendo, doctrina nostra non sufficiat.

Fove-

7

Fovebam, à primis mei Clericatus annis, in me in natum pene desiderium, videndæ unionis omnium Christi Ecclesiarum: separationem Occidentis ab Oriente, in rebus fidei; Austri ab Aquilone, æquo animo ferre nunquam poteram: cupiebam anxie tot, tantorumque schismatum causam agnoscere; ac perspicere, num posset aliqua excogitari via, omnes Christi Ecclesias, ad veram antiquam unionem, componendi; Idque videndi ardebam desiderio. Dolore interno animi ex tot dissidiis, inter Christianæ Religionis professores; ex odiis acerrimis inter nobilissimas Ecclesias inflammatis; ex tunica Christi fœdè scissa, & lacerata, concepto, excruciebar. Qui me dolor, & nimia tristitia, mirum in modum conficiebat; & in dies magis conficit.

Ad regimen tandem Ecclesiæ sum, jam ante viginti annos, promotus, & factus Episcopus Segniensis, meis Patribus Jesuitis id satis ægrè ferentibus: quem nimirum, non otiosum, non Societati ipsorum inutilem, & agnoscebant, & experiebantur (quod ipsum quoque non plurimi facio, humana enim omnis existimatio, ut debet, à me contemnitur, nisi illa ad divina obsequia aliquid valeat) me, inquam, utilem experiebantur; in medio enim ipso probationis tempore, me adolescentem adhuc, ad humaniores literas, in publicis Gymnasiis Veronæ profitendas, adhibuerunt. Antequam presbyter fierem, in Mathematicarum Disciplinarum Cathedra publica, me Patavii, non sine magno Auditorum concursu, collocarunt. Brixia me Rhetorices primum; deinde Logices, Philosophiæque, in Scholis publicis, constituerunt professorem. In templis verò, diebus festis, ut sacras haberem conciones, non raro voluerunt. Privata quoque, & non levia, mihi negotia peragenda, sæpius injunxerunt: In reliquisque Societatis ministeriis, me impigrum socium semper habuerunt. Quidni ergo meam, ad Episcopum provectionem, ægrè ferrent? Quæ mihi fuit prima occasio ex subtilibus, & ut ita dicam, aëreis, Scholasticorum disputationibus, ad terram descendendi, & studia ipsa, in actum practicum, curæ spiritualis animarum, & Ecclesiæ, reducendi. Et quoniam proprium jam meum munus Episcopale concionandi agnoscebam, Sermonarios, Quadragesimaliumque libros,

libros, de more, arripui evoluendos: Sed illi mihi brevi nauscam, stomachumque moverunt. Vidi enim, & facile, turpem Scripturarum abusum, dum ad sensus vanos, inutiles, ac impertinentes, imo etiam perniciosos, detorquentur: Vidi exempla aut falsa & conficta, aut saltem apocrypha & ridicula proponi: Vidi miserabiliter populum deludi, inventaque Avaritiæ & Ambitionis, pro sanctis fidei dogmatibus, non sine superstitionibus, obtrudi, & inculcari, exhorruique: ac inde, omissis turbidis rivulis, ad sanctorum Patrum fontes, mihi omnino statui accedendum, quorum lectione pro concionibus, & sacrorum canonum meditatione, pro regimine, cœpi delectari.

Hinc novæ mihi cujusdam lucis radii identidem, nolenti adhuc & repugnanti, illuxerunt. Observabam hinc in theoreticis dicta Patrum, valde communi doctrinæ, qua imbutus in Scholis fueram, in multis adversantia, & ea vel prætermissa à meis magistris, vel non fideliter adducta, vel non sufficienter, aut etiam perperam explicata, animadvertēbam: inde Ecclesiasticæ Disciplinæ, regiminisque spiritualis nostrorum temporum normam, & praxim, plurimum à veteri dissidentem, non sine admiratione, intuebar. Unde meæ jam dictæ suspitiones, non levibus sunt auctæ incrementis: neque nos satis bona fide, doctrinam, & negotia Christi, ac Sanctæ Ecclesiæ tractare, quodammodo eminus, perspiciebam, qui ingeniosis potius humanæ speculationis, & Philosophicis ratiocinationibus, quàm Divinæ scripturæ exactius discussæ, & explicatæ, dictis (cujus summa apud nos ignoratio) nostram instruimus Theologiam.

Ab Episcopatu, ad Archiepiscopatum sum evectus. Ea mihi nova & urgentior occasio suborta, studia mea innovandi, ac in iis ferventius, & exactius, laborandi. Ubi enim Suffraganeorū meæ Provinciæ Episcoporū molestiæ: sed multo magis Romanæ Curiaë nimia potentia, jura mea Metropolitana perturbantis, me pulsare cœperunt, omnium Ecclesiasticorum graduum, potestatum, munerum, officiorum, & dignitatum, ac præsertim Papatus, mihi fuit radix indaganda, penitusque cognoscenda. Accessit paulò post Venerum Interdictum; Romani libelli, nos Venetæ totius ditio-

9
nis Episcopos, ut pecudes, rudes, imperitos, & malæ conscientia
homines, deprimere, vexare, ac proscindere non destiterunt. Hinc
ad nostras perficiendas defensiones, veritatemque in ipsa causa Ve-
neta cognoscendam, novi & ardentioris studii, mihi novæ sunt
datae occasiones. Sacri antiqui Canones, Concilia orthodoxa, Pa-
trum disciplina, Ecclesiastica prisca consuetudo, fuerunt mihi et-
iam atq; etiam pervolutanda. Quid plura? Inveni plenissimè in
his solis, quicquid quærebam, & multo amplius etiam quam
quærebam. Jam verò, apertioribus oculis, facile fuit observare,
doctrinam illarum Ecclesiarum, quas plurimas Roma sibi excitat
adversarias, & à nobis acriter reprehenduntur, à nostrisque Theo-
logis impugnantur, à vera prisca Ecclesiæ puræ doctrina, vel nihil,
vel parum admodum aberrare: eamq; non quod revera hæretica
sit, aut falsa; sed quia sensui, corruptisq; Curia Romanæ moribus,
ipsiusq; humanis consiliis & inventis, jam plenè factæ temporalis,
adversatur; Romæ, & apud nos, horreri potius & repelli, quam
legitime impugnari. Vidi jam apertissime, penitusque perspexi,
Romæ, absq; ullo legitimo fundamento, imo per summam vim,
innumeros fidei articulos novos quotidie cudi, & nobis obtrudi; in
iis, quæ non modo ad fidem Divinam nihil pertinent, sed etiam
manifestam in se continent falsitatem. Quos neq; à quoquam dis-
cuti, neq; in debitam Ecclesiæ consultationem venire, illa patitur:
sed ad necem illos persequitur, qui vel mutire contra illos aude-
ant. Concilia sacra jamdiu ipsa compressit, ac proinde sanctæ
Christi Ecclesiæ oculos eruit, ut, Samsonis instar, cæca reddita,
viribusq; propriis destituta, captiva, vilisq; affecta, infelix gemat.
Fuit aliquando articulus fidei, Universalem Ecclesiam per
totum Mundum diffusam, esse Ecclesiam illam Christi Catholi-
cam, cui Christus ipse perpetuam promisit assistentiam; quam
Paulus columnam vocat, & firmamentum veritatis: Nunc articu-
lum hunc fidei, nostri Romani contraxerunt; ut jam Catholica
Ecclesia, ipsa Romana Curia intelligatur, atq; in ea sola, imo in
solo Papa, totum Christi Spiritum residere, firma fide credendum
proponatur: Et quicquid in honorem Universalis Christi Eccle-
siæ, olim dictum sit, id totum ad solam Curiam Romanam, per

B

sum.

summam vim, & injuriam Ecclesiae, pertrahatur, & ad fidei articulos Romae reducantur plurima, quorum nullam à Christo habuimus unquam institutionem; quibusq; insuper animae fidelium miserabiliter decipiuntur; ac consequenter cæci, simul cum suis cæcis ductoribus, in barathrum perditionis ruunt, & præcipitantur. Atq; hæc, inter cætera, jandiu me summa afficiunt molestia, doloremq; in animo meo excitant incredibilem.

Innumerabiles verò has Romanæ Curiae novitates, perniciosissimosq; errores, quibus & clades animarum exercetur, & disciplina Ecclesiastica vigor frangitur, & fidei propagatio, ac perpuratio, impeditur, & scandala innumera in Ecclesiam invehuntur, & pax civilis Christianorum turbatur, bellaq; inter ipsos cientur, & Regna subvertuntur, & schismata horrenda fiunt Ecclesiarum, & mala gravissima oriuntur (quæ omnia jam exactius observavi) nunc sigillatim commemorare prætermitto; quia hæc omnia in meo opere de Republica Ecclesiastica plenè persequor: quod jandiu præparatum habeo, statimq; illud typis dabo, & chalcographo, qui mihi in hoc itinere primus in Germania commodus occurrerit, imprimendum consignabo. Decem ego libris, totum hoc de Republica Ecclesiastica opus complector. In quorum primo, formam hujus Reipub. inquirò, statuoq; Ecclesiam sub Christo, ad perfectissimam Monarchiam pertinere: in terris tamen Christi Ministros, à Monarchia terrena alienissimos, ipsa Christi institutione, Aristocraticè, non sine aliqua Democratia admixtione, Ecclesiam ipsam gubernare: & consequenter Petri Primatum, seu Papatum, ostendo, cum Evangelio, & Christi institutione, plurimum pugnare. In secundo, Ecclesiasticæ Reip. Rectores, & Ministros considero: quinam sint, & quomodo sanctis Apostolis detur successio, & quæ sit Episcoporum institutio, & quomodo differant à Presbyteris, & qui sint Ministri inferiores, & quid Sacer ordo in hac Reipub. efficiat. In tertio, explico Hierarchiam, quæ inter Episcopos, & hujus Reipub. Rectores, invenitur: doceoque, jure Divino, inter Episcopos, nullam esse prælationem, nullam subjectionem, sed solo jure Ecclesiastico locorum gradus, inter Episcopos, distingui: & consequenter ago de Episcoporum electio-

ne

ne, confirmatione, consecratione, seu ordinatione: de Metropolitanorum, & Primatum ac Patriarcharum juribus. In quarto, Romanæ Ecclesiæ discussio privilegia; ostendoq; eam neq; in se, neq; in suo Episcopo, neq; in suo Clero, ullam habuisse à Christo, supra cæteras, præminentiam: sed si quam habuit, vel habet, eam ex humanis præfidiis ipsam accepisse. In quinto, propriam Ecclesiæ potestatem indagandam suscipio, ac probo, eam esse merè spirituales: jurisdictionemq; omnem ab Ecclesia procul reiicio, & consequenter de Sacramentorum vi, & operatione, dissero, pariter de Censuris. In sexto, Laicam potestatem cum Ecclesiastica comparo, ut pateat inter Ecclesiasticam, & temporalem Rempub. distinctio: Principesq; temporales Christianos, multa posse in Ecclesia doceo, Ecclesiam verò nihil posse in temporalibus, maximè erga Reges. Ago itaq; de Christi Regno temporali, de potestate Laica, unde sit, & quam late pateat, de immunitatibus Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, de investituris, de Sicula Monarchia: & similibus. In septimo, internam Reip. Ecclesiasticæ per fidem directionem, contemplor, regulamq; veram fidei inquirò, & ita disputo de Verbo Dei, de Ecclesiæ & Papæ in hoc autoritate, de Conciliis, de Hæresi, de Schismate, & similibus. In octavo, externum Ecclesiæ regimen per leges, Canones, & judicia, considero: Ago itaque de obligatione Canonum, de dispensatione, de præceptis jejuniorum, precum, & similibus. In nono, ad temporalia bona Ecclesiæ accedo, pluribusque explico, quam parca esse debeat ministrorum Ecclesiæ sustentatio, unde illa accipiatur, & quomodo bona Ecclesiæ administrantur. Ago itaque de decimis, de beneficiis, de dominio in bona Ecclesiæ, de usu, & abusu reddituum Ecclesiasticorum, de pensionibus & commendis, & de Clericorum testamentis. In decimo & ultimo, libertatem Ecclesiasticam explicandam suscipio, ut videamus, quomodo hæc Respub. libera sit, & consequenter ago de privilegiis, & privilegiatis; de abusu privilegiorum; de exemptionibus, & exemptis; de Monachorum subjectione; & similibus. Hic fuit meorum studiorum fructus. Dum enim occasionibus jam dictis, sacra Biblia, Patres orthodoxos, sacratissimos Canones, Conciliorum volumina,

avide legebam, apertis jam oculis, zelo veritatis, & mihi ipsi & aliis explicandæ, incensus, non potui non scribere quæ observabam. Atq; hæc mea multiplex scriptio, opus peperit quod recenseo. Vidi itaq; , planeq; perspexi, nos in nostris Ecclesiis, sive doctrinam, sive disciplinam spectes, a recto tramite plurimum deviare.

Quid ergo facerem amplius, in medio nationis pravæ atq; perversæ? Si meam Ecclesiam regere, ut par erat, juxta veterem Catholicæ Ecclesiæ disciplinam; si doctrinam veram Catholicam & docere, & exercere voluissem, gravissimas in caput meum procellas Romanas, fœdissimasq; tempestates, accelerassem: contra quem jam diu odium conceptum Romæ fovebatur, quæ meos in scribendo adversus ipsius sensa, labores, jam suboluerat, nam & per Nuntium Apostolicum, Venetiis commorantem, non semel monitus hac de re, & correptus fui. Satius ergo fuit pennas columbæ assumere, & avolare, elongari, fugereque ad solitudines, ubi expectare possim eum qui salvum me faciat à pusillanimitate spiritus, & tempestate; quàm me cæcum voluntarium, cum cæcis, in interitum, cæcos ducere. Quid sunt jam Episcopi sub Romano Potentatu? In temporalibus quidem, ubi opima sunt sacerdotia, & dignitate eminent sæculari, Magnates sunt, cōspicui sunt, Principes sunt, sed Episcopi, nisi æquivoce, nequaquam sunt. Reliquorum verò Episcoporum, Episcopalis administratio tota periit; regimen enim omnium Ecclesiarum, totum est Romam redactum: ipsi verò Episcopi, sunt Domini Papæ vix Vicarii, & administri, viles, contemptibiles, oppressi, conculcati, subjecti miserabiliter, non soli Papæ, sed Cardinalibus, totq; Congregationibus contra illos Romæ institutis, Legatis à Latere, Nuntiis Apostolicis, Inquisitoribus, Visitatoribus, ac demum Regularium innumeris ordinibus, eorumq; fratribus, qui jam, suis Apostolicis privilegiis, non æquantur modo episcopis, sed eos etiam superant, impediuntq; in regendo, ac eorum absorbent potestatem. Ecclesia, sub Romano Pontifice, non est amplius Ecclesia, sed Respub. quædam humana, sub Papæ Monarchia tota temporali: Vineam est, ad solum Noe inebriandum: Grex est, quem Pastor emungat ad sanguinem, tondeat, imo radat, imo excoriet, & mactet. Cur igitur non fugiam.

13
giam, ne mala ista videam amplius, neve etiam eorum sim coope-
rator, & particeps? Canem me Christus in suo grege posuit, mu-
tus esse amplius non debeo, sicut muti sunt omnes Episcopi sub Ro-
mano: qui hinc spe allecti, inde metu territi, silent, potiusq; as-
sentando, simul cum Duce, ad præcipitium properant. Quoni-
am verò Obsequium amicos, Veritas odium parit, cum Veritatem
deserere neq; possim, neq; debeam, odium propinquum mihi o-
mnino fugiendum fuit, odiiq; effectus jam ordinarii, venena, &
pugiones, fuerunt evitandi. Eo enim nostris temporibus redacta
res est, ut Ecclesiasticæ controversiæ, non Theologis amplius, non
Conciliis, sed tortoribus, sed carnificibus, sed sicariis, sed san-
guinariis, sed parricidis, defendendæ Romæ, aut Roma, commit-
tantur.

Hæc mihi, etsi fugam semper suaserint vehementissime, ni-
hilominus tamen, ancillam quoq; Agar, cum suo Ismaele, mihi
molestam, diu sum expertus, fateor: carnem videlicet adversus
spiritum sæpius audivi, his vocibus insurgentem: Quo tandem per-
ges? Dignitatem sub Romano Pontifice satis amplam, & cōmoda,
non cōtemnenda cum spe, si vis, aliorū, es assecutus. Hæc jam possi-
des, hæc certa sunt; quid alibi futurū sit, nescis. Itane & patriam, &
cognatos, & affines, & amicos deseris, ad eos nunquam amplius re-
diturus? Cur te innumeris aliis Episcopis sapientiosem facis? Illi
omnes ferunt omnia, tolerant omnia, excusant omnia; cur tu quoq;
non fers, non toleras, non excusas? Tunc solus ex innumerabili-
bus sapias, & alii omnes desipiant? An nescis te statim, non absq;
ingentibus convitiis, Romæ primum, deinde passim, Hæretici
tūrpi infamia notatum iri? Hæc & similia, mea mihi Agar, subin-
de in aures infusurrabat, non sine interno gravi inter ipsam, ac me-
um internum spiritum, victamq; jam conscientiam, conflictu. Sed
Divinus spiritus vehementiori impulsu, tandem me ulterius mo-
ras necere non permisit; ac veluti Abramum, voce illa efficaci, ad
se vocavit, dicens: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, &
de domo patris tui; & veni in terram, quam monstrabo tibi, fecitq;
ut celeberrimum illud Sapientum dictum, SEQUERE DEUM,
re ipsa exequeret; quemadmodum illud ipsum, juxta sancti Am-

B 3

bro-

brofii, libro 1. de Abraham cap. 2. considerationem, optimus Abraham, facto prævenit. Quod ipsius factum, mihi admirabili quadam ratione animos addidit, & robur; dum cerno, Deum propter Abrami obedientiam, illud in primis remunerationis contulisse; ut ab eo dedecus atq; infamiam longe propulsarit; Saræ enim uxoris pulcherrimæ pudicitiam, in manibus Tyranni periclitantem, a contumelia liberavit. Sed & Ambrosius me hinc plurimum consolatur, dum ait; Itaq; quoniam propter Deum Abram contempfit omnia, recepit à Deo multiplicata omnia: Sed primam Deus pudicitiam tribuit remunerationem, quam gratam sciebat cõjugi. Illud quoq; præclare idem addit Ambrosius: Quod is qui Deum sequitur, tutus semper est: ideoq; Deum, inquit, præferre debemus omnibus: nec patriæ contuitu, nec parentum, filiorumq; gratia, nec uxoris contemplatione, revocari debemus, ab executione præceptorum cœlestium. quia Deus nobis omnia illa largitur, & potens est servare quæ donat. Hæc me quoq; plurimum confidere faciunt, fore ut in primam meam, etsi tardioris sequelæ, remunerationem, Deus famæ, existimationiq; meæ, ante omnia consultum esse velit; ne illa, cujuscunq; tandem formæ sit, & pulchritudinis, in manibus quoq; Barbarorum, dedecus ullum patiat; sed illæsa, ac incontaminata, ad aliorum præsertim ædificationem, & scandali evitacionem, conservetur. Qua ego confidentia animatus, vocationeq; permotus, ac periculis monitus, fugam hanc arripui jam promtissime.

Charitas tamen Christi super omnia urget me. Vilis essem & abjecti animi, si ad quietem solam fugerem, ut postposito legitimo certamine, otio alicubi torpeam, & marcescam. De Christi causa agitur; ea me ad se vocat. Audio vocem illam, in auribus mihi perpetuo intonantem: CLAMA: monentemq; quo clamor meus cum illorum clamoribus conjunctus, quorum non sunt incurvata genua ante Baal, melius exaudiatur; ut super montem excelsum ascendam, ad evangelizandum Syon. Eam vocem sequor, in tutum aliquem locum ascendo, ubi veritas ipsa Catholica, liberum jam extulerit caput; unde pro muneris mei debito, eandem veritatem, quantum in me est, pandam; schismatumq; extinguendo.

17
guendorum, & unitatis Ecclesiasticæ refarciendæ, vias aperiam,
& demonstram. Clamores meos brevi audiet Ecclesia: loquar ad
cor Hierusalem; & advocabo eam. Nec enim muneri meo de-
esse possum: Episcopus sum in Ecclesia Christi: Episcopo por-
rò cuique ita tradita est Ecclesia sua particularis, ut tamen
noverit, Ecclesiam quoque Universalem, ubi opus sit, sibi esse
à Christo commendatam. Nobis omnibus Episcopis à Paulo dici-
tur: Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus
posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine
suo. Eleutherii nomine, antiquissimi Pontificis Romani, ad Episco-
pos illa verba circumferuntur: Hujus rei gratia, Universalis vobis,
à Christo Jesu, commissa est Ecclesia, ut pro omnibus laboretis: &
cunctis opem ferre non negligatis: Et Cyprianus, Epistola 13. li-
bri II. se pariter cum Stephano Episcopo Romano, gubernandæ
Ecclesiæ libram tenere, asserit, illudq; addit: Copiosum corpus est
Sacerdotum, concordia mutua glutine, atq; unitatis vinculo co-
pulatum: Ut si quis ex collegio nostro hæresim facere, & gregem
Christi lacerare, & vastare tentaverit, subveniant cæteri. Sic factò
ipso Cyprianus idem Ecclesiis laborantibus, extra Africam quoq;
constitutis, imò vel ipsi Romanæ, non semel occurrit; ut in meo o-
pere de Repub. Ecclesiastica lib. II. & III. pluribus explico. Ita Po-
lycarpus, Irenæus, Osius Cordubensis, Athanasius, Basilus, duo Eu-
sebii, Samosatenus & Vercellensis, Lucifer Carallitanus, Hilarius
Pictaviensis, Theophilus & Cyrillus Alexandrini, Aurelius Cartha-
ginensis, & plurimi alii, Ecclesiæ Universalis necessitatibus, ex pro-
prio ipsorum Episcopali officio, ut subvenirent, plurimum labora-
runt: relictaq; interim, ac bene instructa, & commendata pro-
pria Ecclesia; ad alias afflictas & laborantes, se, propria autorita-
te, contulerunt. A meo itaque munere alienum non est, imò
mei muneris maxime est proprium, ut Romanæ Curia, sectam
separatam facienti, & gregem Christi laceranti, & vastanti,
pro mea virili, ut monet Cyprianus, non accessu quidem ad
eam, quia tutus non est, sed recessu corporali ab ea, subveni-
am. Meam equidem Ecclesiam Spalarensis retinuissem li-
bentissime; sicut Osius, Basilus, Eusebii, Hilarius, & alii à me
modo

modo nominati, suas retinuerunt, & ad eas, peracto publico Universalis Ecclesiae negotio, sunt reversi: sed quia illa sub Papae iugo, cum reliquis, gemit; qui Reformationem odit, & fugit, totisque suis, & Principum ei adhaerentium viribus, eam impedit; habetque in eos qui Reformationi insistent, vitae & necis potestatem, nullumque vivum esse patitur; propterea necessario mihi fuit ipsa mea Ecclesia penitus deserenda: ut ipse, disruptis his quoque vinculis, jam penitus factus liber, promptior sim ad veritatis praconium celebrandum; tutiusque, possim ruinas sanctae Ecclesiae, quas à Romana Curia patitur, deplorare.

Tremenda quidem est Regis terreni Majestas, qui, ut Tertullianus loquitur, post Deum secundus est, & solo Deo minor, & super quem, ut ait Optatus Milevitanus, non est nisi solus Deus: propterea, cum aliquando Rex David, de adulterio, & homicidio, esset objurgandus, non summus Pontifex, non alius aut Sacerdos, aut Levita, non quispiam aut amicus, aut familiaris, id muneris ausus est assumere: sed Deus ipse, suos propios ac peculiare ad hoc adhibuit nuncios: Nathanque Prophetam ad Regem increpandum destinavit. Cum Romano verò Pontifice, universam Ecclesiam nunc maxime turbante, scandalizante, expilante, opprimente, agere non est Prophetarum: non est expectandum, ut Deus ad hoc singulares excitet Prophetas, & destinet nuncios peculiare. Non est nostri Romani Papae, non est tanta Majestas, ut terrere debeat: ficta est illa temporalis & fastuosa Majestas, usurpata est, nulla est: frater noster ille est, collega est, & coepiscopus nobiscum, ac in opere & labore comminister. Frater verò qui adjuvatur à fratre, ut est in Proverbiis Salomonis, quasi Civitas firma. Quid stertimus? quid dormimus? Frater perit, & secum Ecclesias in perditionem trahit: Et nos ipsius fratres contemnimus, nec occurrimus? Taceant omnes, quiescant omnes, contemnant omnes: Ego catellus profecto omnium minimus, qualicumque latratu, excitabo saltem fortasse acres molossos dormientes, à Papatu mira arte sopitos, qui lupum arceant, & ovile Christi, ut par est, pro suo munere tueantur. Non meis utar vocibus, in bonis canibus expergefaciendis; utar Dei vocibus; clamores sanctorum Patrum, ac Conciliorum, sanctaque

sanctæq; Catholicæ Ecclesiæ, ingeminabo. Decem de Republica Ecclesiastica, quos, ut monui, statim edam libris, illud maximè conor, ut Romani errores detegantur: veritas & sanitas Catholicæ & doctrinæ, & disciplinæ, aperiatur: Ecclesiæ plurimæ, à nostra Romana abjectæ, & repudiatæ, in Catholico sensu retineantur: Unionis omnium Christi Ecclesiarum via, nutu, & digito, si non demonstretur, saltem indicetur; si quomodo fieri possit, ut unum dicamus omnes, unum sentiamus, & schismata comprimantur: Principibusq; Christianis ansa eripiatur, oppressionem inter se meditandi; & sub obtentu Religionis, ac fidei, publicam populi Christiani pacem, & tranquillitatem, bellis importunis, ac vere impiis, perturbandi. Sed potius eo vires suas dirigant, ut Ecclesiæ Christi, sub jugo tyrannorum vere infidelium gementes, in libertatem pristinam vindicentur.

Professionem hanc meam, sive etiam ex Babylone exitum, aut fugam, omni schismatis suspitione carere volo. Fugio enim errores, fugio abusus, fugio ne particeps sim delictorum ejus, & de plagis ejus accipiam: A charitate tamen quam debeo Ecclesiæ sanctæ Catholicæ, singulisq; eidem communicantibus, me nunquam separo: sed quantum in me est, cum omnibus, quandiu in essentialibus nostræ fidei articulis, & Symbolis, antiquæ Christi Ecclesiæ convenimus, perpetuo communicare sum paratus: si tamen novos articulos, sive sacra Scripturæ aperte contrarios, sive à Symbolis prædictis alienos, iisq; repugnantes, simul omnes detestemur, & abominemur: Alios vero in se indifferentes, in Ecclesia nunquam sufficienter discussos, stabilitos, & definitos, pro articulis fidei, nisi prius ad plenum definiantur, aut jam sufficienter definiti esse ostendantur, nequaquam admitramus: Sed neq; eos ut hæreticos, nisi prius ab Ecclesia sufficienter condemnatos esse nobis constiterit, aut condemnentur, condemnemus. Relinquatur itaq; in differentibus, libera cuicunq; Ecclesiæ facultas opinandi & operandi, & unaquæq; abundet in sensu suo, donec ipsa Ecclesia, Spiritu Christi instructa, & recta, controversiis finem imponat, verasq; paleas separet à veris granis.

Interim verò celeberrimum celeberrimi dictum teneamus

C

Cypri-

Cypriani, quo in Concilio Carthaginensi usus est: Neminem, inquit, judicantes, aut à jure communionis aliquem, si divetsum senserit, amoventes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore, ad obsequendi necessitatem, collegas suos adigit: Quando habeat omnis Episcopus, pro licentia libertatis, & potestatis suæ, arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum judicare: sed expectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus, & solus, habet potestatem, & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. A Romana itaq; imo ab universa ferme Ecclesia, circa Baptismum hæreticorum, tunc Cyprianus dissentiebat, & propria firmatus opinione, Stephanum Romanum sibi acriter in hoc resistentem, cæterosq; fere omnes, in aperto errore versari existimabat; nihilominus tamen vinculum inter ipsos unionis, & charitatis Ecclesiasticæ, abrumpi nunquam est passus, ne schisma, quod est pestis perniciofa Ecclesiarum, inter eos exurgeret. Atq; in hoc plurima cum sua laude, Stephani non omnino discretum zelum, Cyprianus superavit. Dum enim Stephanus suis excommunicationibus in malum schismatis ruebat, Cyprianus sua patientia & charitate, eximiaq; prudentia, separationem evitavit. Et in hoc Cyprianum sæpe S. Augustinus plurimum laudavit, proposuitq; actiones Cypriani, tanquam formã, regulam, & exemplar toti Ecclesiæ, ad imitandum.

Ac inter cætera, dum factum Cypriani, & cum Stephano certamen, considerat Augustinus, in suo quinto de Baptismo contra Donatistas libro, cap. xxv. ait: Vicit tamen Pax Christi in cordibus eorum, ut in tali disceptatione, nullum inter eos malum schismatis oriretur. Illud itaq; Cyprianus tanquam certum habebat, Stephanum vehementer errare, dum hæreticos ad Catholicam revertentes, absq; novo baptismo reciperet: Et nihilominus maluit, non modo cum ipso Stephano, ab eo longe diversa sentiente, & operante; sed etiam cum illis, quos impuros omnino censebat, communicare, ex eo tantum, quod illi à Stephano in communionem reciperentur, quàm schismate Ecclesiam scindere. Et hoc S. Augustinus Donatistis exemplum ad imitandum proponit, proponit & nobis.

Imite

79

Imitemur itaq; , Pater Beatissime , vosq; Patres , fratresq; , & collegæ sanctissimi, Cyprianum : Augustino obsequamur ; ut ante omnia, schismata auferantur. Cyprianus enim , ut observat Augustinus, sanctis charitatis visceribus largissime præditus , in unitate eis manendum putavit , qui diversa sentirent. Sentiamus & nos inter nos diversa , quousq; plene definiantur , quæ plene nondum sunt definita : sed interim tamen in unitate maneamus. Nam etsi aliquid aliter sapitis , ut monet Apostolus , & hoc vobis Deus revelabit. Nolite majora quam sunt , schismata efficere : Cavete & vos, ne cum Stephano, excommunicationibus importunis, charitatem abrumpere tentetis : ne hujusmodi discrepationibus , ullum inter nos , quod præcavebat sanctus Augustinus, malum schismatis oriatur. Pacem & charitatem omnibus Christi Ecclesiis, per essentialia fidei Symbola Christum profitentibus, restituite. Longe gravius in Ecclesia malum esse schisma , quam hæresim , pro certo habetote. Communionem vestram, salvis opinionibus, pulsas tamen falsitatibus, promptam omnibus exhibete. Veritatis disquisitionem , legitimis & consuetis Ecclesiæ sanctæ modis , libere faciendam , relinquite. Sic enim , Christi gratia opitulante, qui se sincere quærentibus denegare non solet, brevi futurum spero , ut plena pax & concordia , adeoq; necessaria sanctarum Ecclesiarum unio , consequatur : ut idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula. Accendamus inter nos faces, non odii, nec simultatum, sed Religiosæ Catholicæq; instructionis : Lucerna pedibus nostris sit Verbum Dei : Sanctorum antecessorū nostrorum, qui singulare in Ecclesia Christi lumen fuerunt, premamus vestigia : Luce veritatis Evangelicæ , absq; firma obstinatione, tenebras errorum & falsitatū disiciamus : A novitatibus quæ antiquā sanctæ Ecclesiæ doctrinam , & disciplinam, pene extinxerunt, recedamus, ut Ecclesia Christi in terris unica sit, concordie perfectæ glutine copulata : In qua omnes unanimes , uno ore, honorificemus Deum, & Patrem Domini nostri Jesu Christi. Amen.

Datum Venetijs , die x x. Seprembris, M. D C. XVI.

Denuo impressum Haga-Comitis , in Officina Hildebrandi Jacobi ,

Die 23. Novembris, 1616.

reCVsVM SerVestæ Die 20. M. Xbris.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

153.707

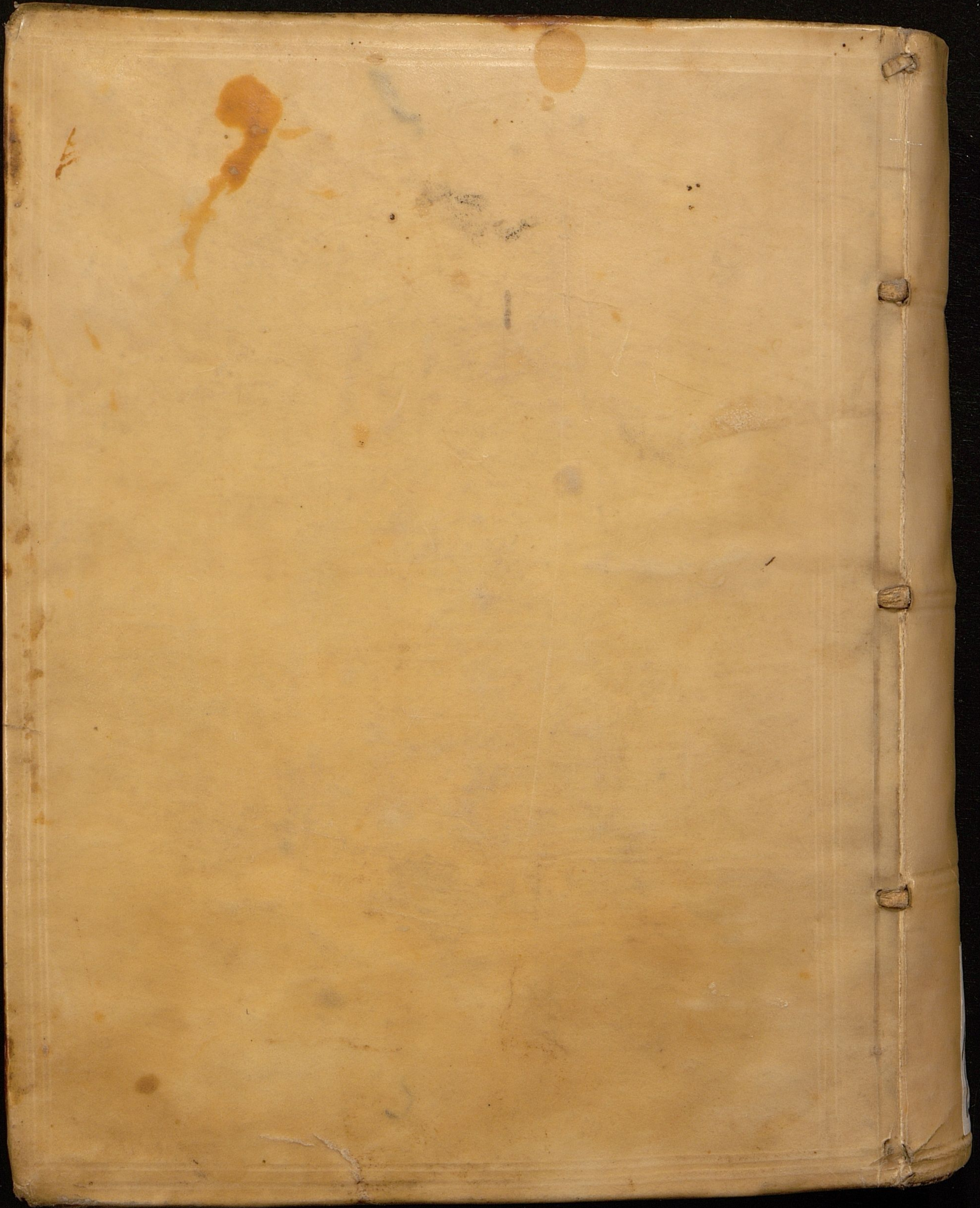
X 2 27507

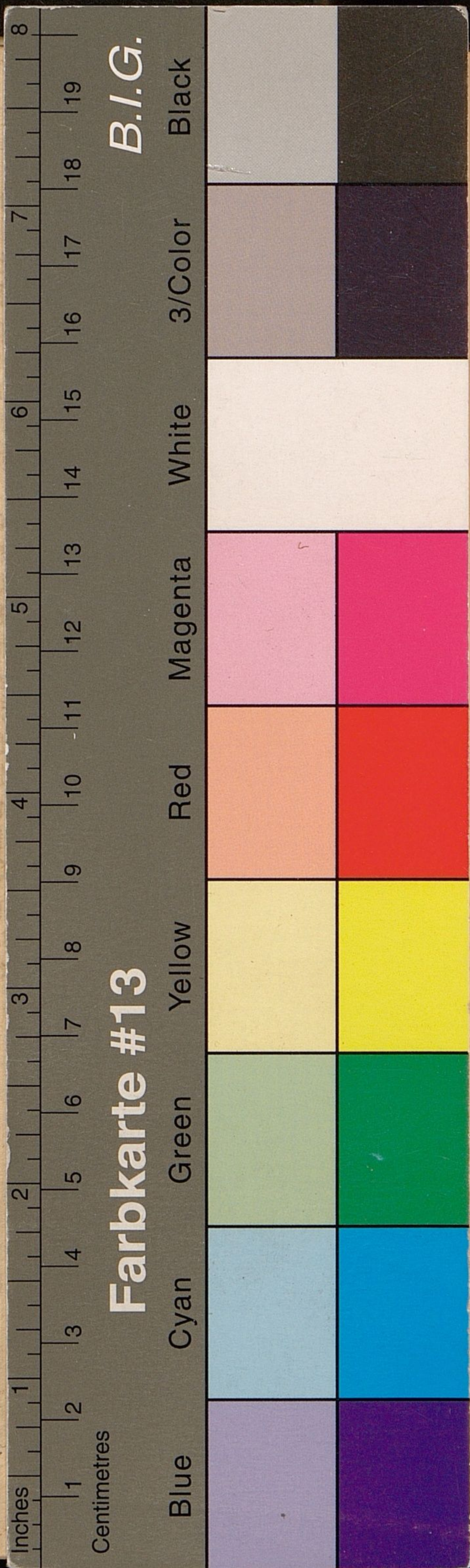
VD17

Handwritten Latin text, partially obscured by ink smudges and bleed-through from the reverse side of the page.

ULB Halle
 006 530 990 3

7

M A R C U S
A N T O N I U S D E
D O M I N I S A R C H I - E P I S -
C O P U S S P A L A T E N S I S , S U Æ
P R O F E C T I O N I S C O N -
S I L I U M E X P O N I T .

